

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

КАФЕДРА ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ

Мікро- та макроекономіка для розроблення публічної політики

...Не мог он ямба от хорея,
Как мы ни бились, отличить.
Бранил Гомера, Феокрита;
Зато читал Адама Смита
И был глубокий эконом,
То есть умел судить о том,
Как государство богатеет,
И чем живет, и почему
Не нужно золота ему,
Когда простой продукт имеет.

А.С. Пушкин

Название этой науки, было дано великим ученым Древней Греции Аристотелем путем соединения двух слов:

«эйкос» - ХОЗЯЙСТВО

«номос» - ЗАКОН,

т.е. *«экономика»* - в буквальном переводе с древнегреческого означает *«законы хозяйства»*.

В IV веке до н.э. древнегреческий ученый Ксенофонт написал книгу **«Ойкономия»** (от слов *ойкос* – дом, хозяйство и *номос* – правило, закон), где изложил разумные правила ведения домашнего хозяйства и земледелия.

В Древней Греции сложилась и другая наука о хозяйствовании. Аристотель назвал ее **хрематистика** (от слова *хрема* – имущество, владение), то есть наука о том, как **нажить состояние, обогатиться любыми способами.**

Книга, сходная по
содержанию с
«Ойкономией»,
появилась в России
при Иване Грозном и
называлась
«Домострой».

Через две тысячи лет после Ксенофонта и Аристотеля вновь возникла наука о богатстве и обогащении, она получила название **«политическая экономия»** (наука о разумном ведении государственного хозяйства).

Экономика — способ организации деятельности людей, направленный на создание благ, необходимых им для потребления.

Экономика — это система производства, распределения, обмена и потребления товаров и услуг.

Производство — это изготовление или выращивание чего-либо материального. Кроме этого с точки зрения экономики в понятие «производство» включается и оказание различных услуг, за которые люди готовы платить.

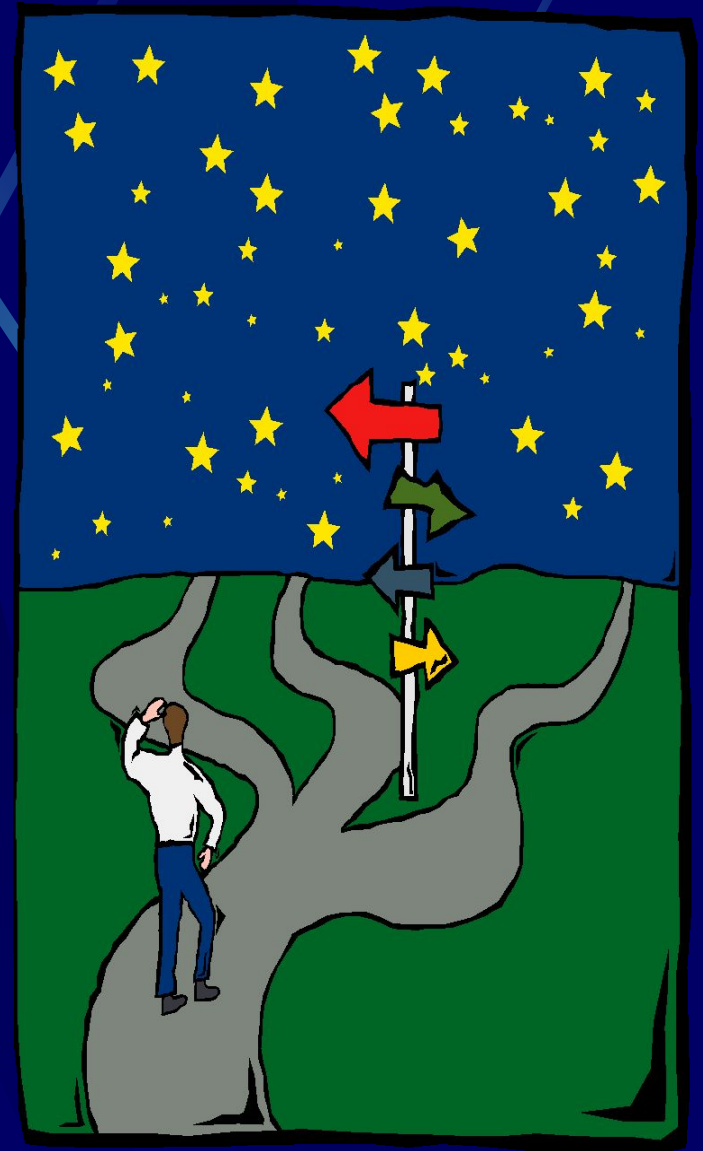
Распределение — это предоставление ограниченных ресурсов различным предприятиям и отраслям. Также распределение — это передача прибыли или товаров совладельцам предприятия в соответствии с его уставом.

Потребление – это использование товаров и услуг для удовлетворения своих потребностей. Потребительские товары делятся на товары длительного и кратковременного пользования.

Обмен – это сложная система продвижения продукции от производителя до потребителя. Он включает транспортировку, кредитование, страхование, рекламу, оптовую и розничную торговлю, а также различные услуги. В процессе обмена возникли и используются деньги как общепризнанное средство платежа.

Глобальное противоречие

ЭКОНОМИКИ - как
использовать имеющиеся
ограниченные ресурсы
для удовлетворения
своих неограниченных
потребностей в
жизненных благах.

ЭКОНОМИКА

```
graph TD; A[ЭКОНОМИКА] --> B[МИКРО-ЭКОНОМИКА]; A --> C[макро-ЭКОНОМИКА];
```

МИКРО-
ЭКОНОМИКА

макро-
ЭКОНОМИКА

Микроэкономика – наука о потребителях и фирмах

Мікроекономіка

Питання економічної теорії:

Розділи економічної науки:

Чому, як і в якій кількості
запитуються багатства на ринку?

Теорія попиту

Чим визначається асортимент
вироблених багатств і від чого
залежить спосіб їх виготовлення?

Теорія виробництва

Як формуються ринкові ціни?

Теорія конкуренції

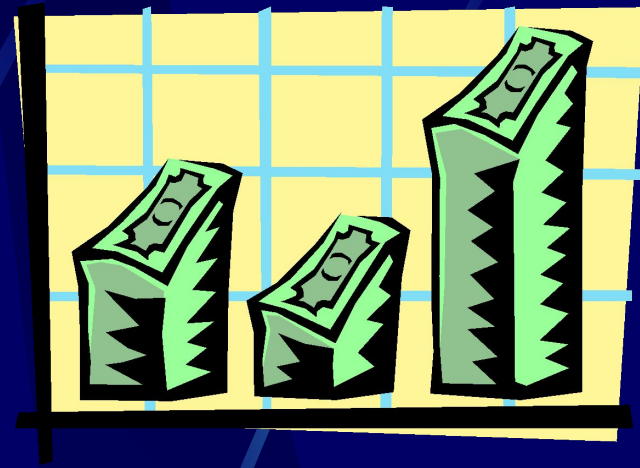
Як розподіляється національний
дохід?

Теорія факторного розподілу

Чи повинна держава брати участь
у міжгалузевому розподілі факторів
виробництва та в особистому розподілі
національного доходу?

Теорія суспільного добробуту

Макроэкономика изучает хозяйство в целом: безработица, денежная система и инфляция, внешняя торговля, экономический рост.

Макроекономіка

Питання економічної теорії:

Розділи економічної науки:

Що таке гроші та яка їхня роль?

Теорія грошей

Що таке рівень цін та чим визначається його динаміка?

Теорія інфляції

Чим визначається рівень зайнятості?

Теорія зайнятості

Які фактори визначають коливання економічної кон'юнктури?

Теорія економічних циклів

Які умови стабільного економічного зростання?

Теорія рівноважного зростання

Чи може держава сприяти стабільному економічному зростанню?

Теорія стабілізаційної політики держави

Який вплив на національну економіку здійснюють зарубіжні країни?

Теорія зовнішньоекономічних відносин

Потребности человека – начало дороги на рынок.

«Богатство подобно соленой воде: чем больше ее пьешь, тем сильнее жажда».

А. Шопенгауэр, философ.

Условием существования любого живого существа является потребление жизненно необходимых благ. В основе этого процесса лежат потребности или нужда.

Потребность – предметы и действия, в которых нуждается человек.

Потребность – нужда, принявшая специфическую форму, в соответствии с культурным уровнем и личностью человека.

Существуют самые различные классификации человеческих потребностей.

Например, древнегреческий философ Эпикур их разделял на три класса.

Во-первых, потребности естественные и необходимые – это те, которые причиняют страдания, если их не удовлетворить (пища, тепло, жилье, воздух). Удовлетворить их относительно легко.

Во-вторых, потребности естественные, но не необходимые. Таковыми являются потребности в общении с людьми. Их удовлетворить уже труднее.

В третьих, потребности не естественные и не необходимые. Таковы роскошь, богатство, блеск. Их число бесконечно и удовлетворить их крайне трудно.

Для удовлетворения всех многообразных потребностей человек вынужден вступать в «деловые отношения» с другими людьми, которые составляют суть рынка.

Сейчас потребности разделяют на 7 групп:

- Физиологические потребности (голод, жажда, воздух, кров, тепло);
- Потребности безопасности (лечение, защита от угроз);
- Потребность в принадлежности (семье, обществу);
- Социальные потребности (общение с людьми, любовь, власть, авторитет, уважение);
- Познавательные потребности
- Эстетические потребности;
- Самореализация всех своих потребностей.

Чем выше человек духовно, тем значимее для него высшие потребности.

Экономические блага.

Товар – продукт труда, предназначенный для обмена.

Товары – видимые и осязаемые предметы, имеющие ценность, товары можно складировать, они делимы.

Услуга – труд, в виде деятельности, потребляемый сразу, не делятся.

Экономические блага – желанные, но ограниченные по количеству товары и услуги.

В связи с их ограниченностью, каждое экономическое благо имеет цену.

Цена – денежное выражение стоимости.

Цена блага зависит, в основном, от затрат на его производство и доставку, а так же от числа людей, желающих его иметь.

Желанность и ценность благ зависит от их полезности, т. е. способности удовлетворять потребности.

Что такое рынок?

Рынок – всякий институт или механизм, который сводит вместе покупателей (предъявителей спроса) и продавцов (поставщиков) конкретного товара или услуги.

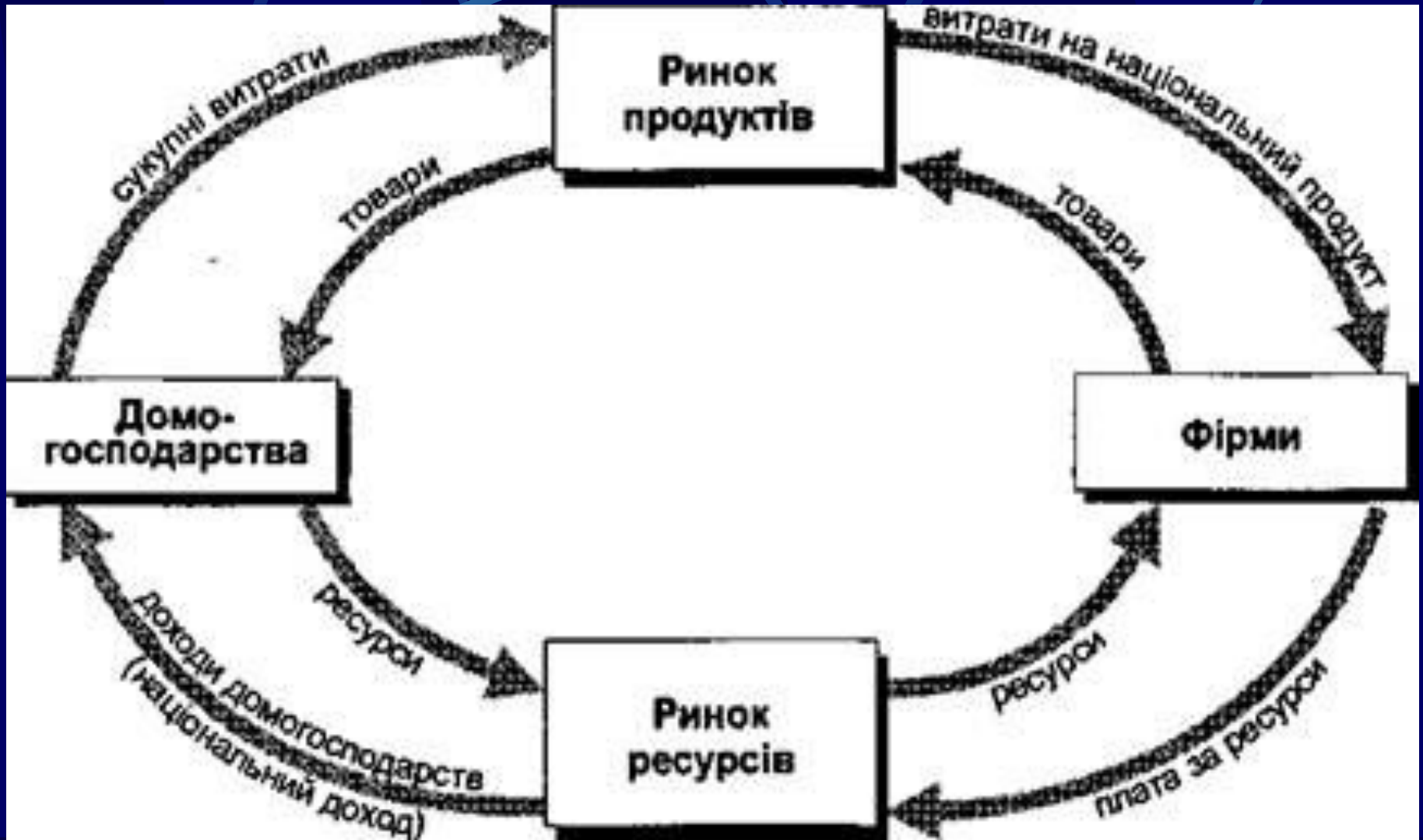
К. Макконнелл, С. Брю.

Экономикс: Принципы, проблемы и политика, 1992.

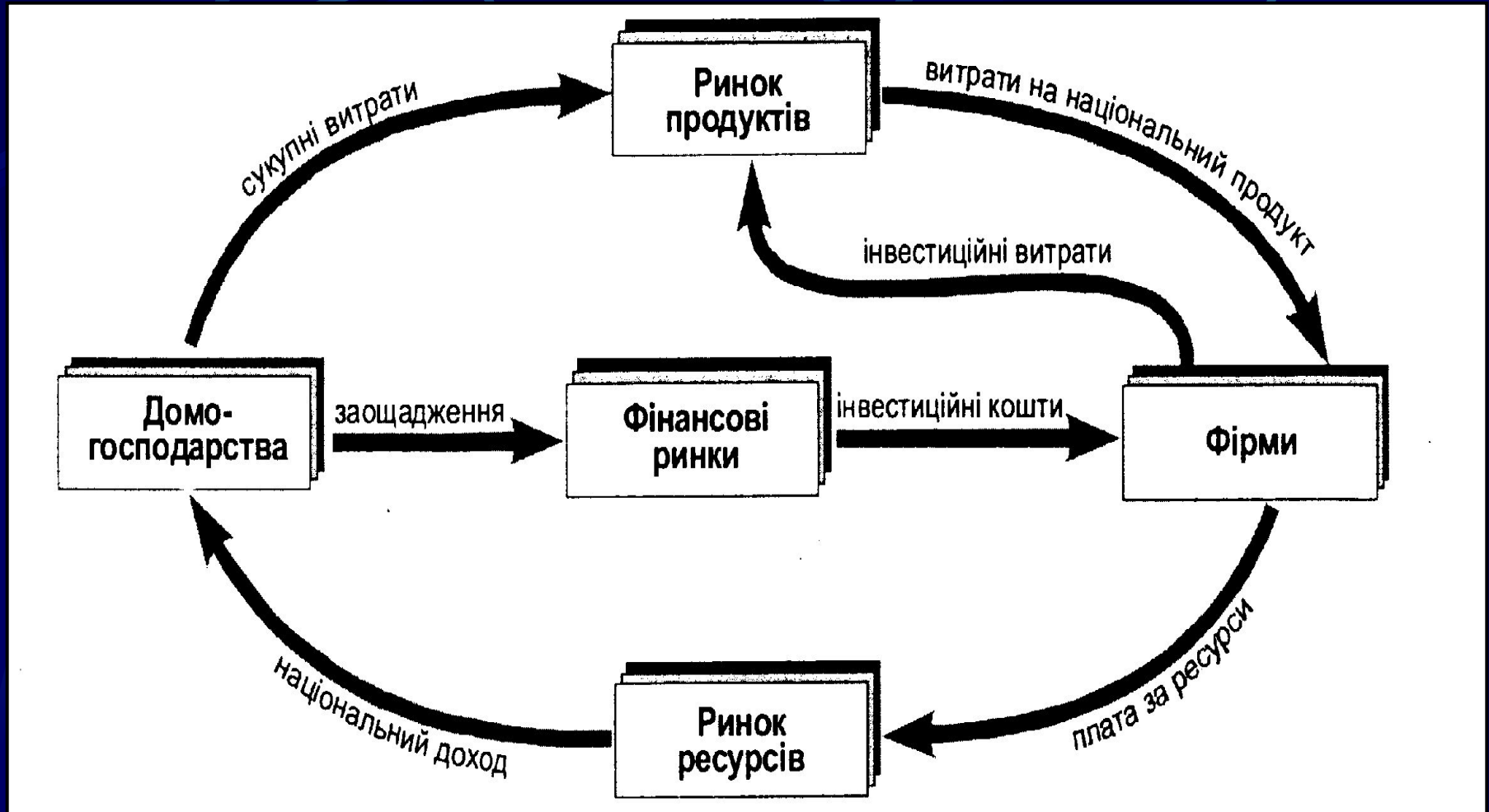
Рынок – система отношений добровольного обмена между покупателями (потребителями) и продавцами (производителями, предпринимателями), основанная на использовании денег и обеспечивающая эффективное решение экономических проблем.

Понятия «*рынок*» и «*товар*» не могут существовать друг без друга. Без товара(ов) не может быть рынка, а без рынка не может быть товара(ов).

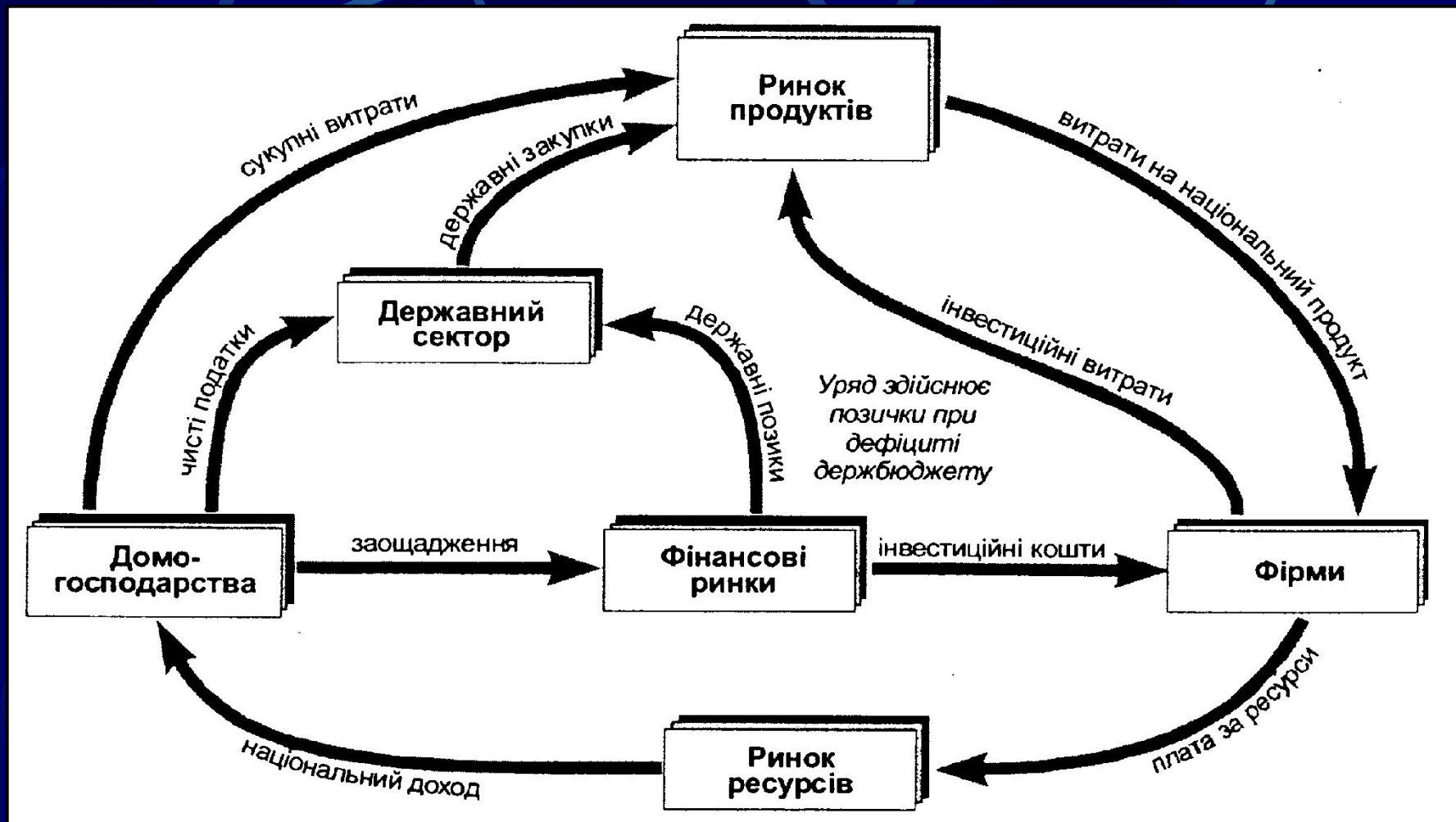
Двосекторна модель кругообігу продуктів і доходів

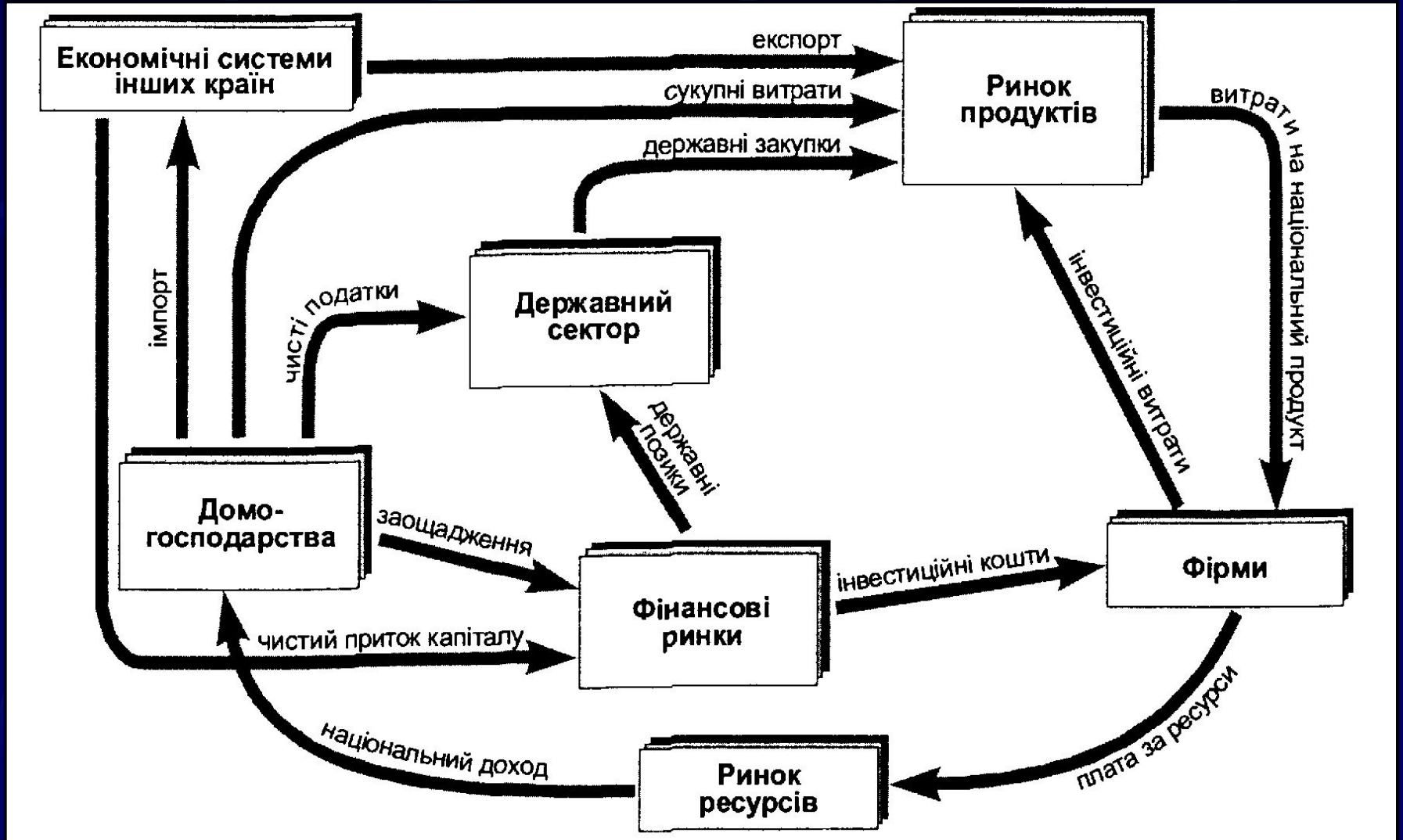
Заощадження, інвестиції та фінансові ринки в моделі кругообігу

Модель кругообігу з урахуванням державного сектора

Модель кругообігу для відкритої економіки

Методи розрахунку ВВП (ВНП)

Виробничий метод
(метод потоку товарів)

$$ВВП = \sum (ВВ - МВ) + (ПП - С)$$

де: **ВВ** — валовий випуск окремих галузей; **МВ** — матеріальні витрати окремих галузей; **ПП** — про-дуктові податки; **С** — субсидії, тобто це валова додана вартість; **(ПП - С)** — чисті продуктові податки.

Метод кінцевого використання (за потоком витрат)

$$ВВП = СВ + ВІ + ДЗ + ЗЗ + ЧПЦ + ЧЕ$$

де: **СВ** — споживчі витрати домашніх господарств, тобто населення; **ДЗ** — державна закупівля товарів і послуг для задоволення суспільних потреб; **ВІ** — валові внутрішні інвестиції (чисті інвестиції + амортизація) = валово му нагромадженню основного капіталу; **ЧЕ** — чистий експорт (різниця між експортом і імпортом); **ЗЗ** — зміна запасів матеріальних оборотних коштів (визначається як різниця між надходженням і вилученням продукції); **ЧПЦ** — чисте придбання цінностей (цінності, придбані для збереження вартості, яка з часом зростає, коштовні метали та ін.)

Розподільчий метод (за потоком доходів)

$$ВВП = ЗП + ВКП + ЗД + (НП - С)$$

де: **ЗП** — заробітна плата працівників (включаючи відрахування до страхових фондів); **ВКП** — валовий корпоративний прибуток. Це частка валової доданої вартості, що залишається у виробників після відшкодування витрат на заробітну плату і чистих неприбуткових податків; **ЗД** — змішаний дохід, тобто дохід індивідуального бізнесу; **НП** — неприбуткові податки (податки на товари та інші податки на виробництво і імпорт); **С** — субсидії на товари і інші субсидії, пов'язані з виробництвом і імпортом; **(НП - С)** — чисті неприбуткові податки

Номінальні

розраховуються в поточних цінах,
тобто в цінах, що існують на момент виробництва

Реальні

розраховуються в постійних (незмінних) цінах
(цінах базового року)

не враховують зміну рівня цін

На основі реальних
показників (ВВП чи ВВП)

... розраховують

Темп зростання (ТЗ)
ВВП (ВВП)

$$\frac{\text{ВВП(ВВП)}^1}{\text{ВВП(ВВП)}^0} \times 100$$

Темп приросту (ТП)
ВВП (ВВП)

$$\frac{\text{ВВП(ВВП)}^1 - \text{ВВП(ВВП)}^0}{\text{ВВП(ВВП)}^0} \times 100$$

або

ТП ВВП (ВВП)

$$= \text{ВВП (ВВП)}^1 - 100$$

де: ВВП (ВВП)^1 , ВВП (ВВП)^0 – відповідно в поточному та базовому роках.

Важливе значення має обчислення інфляційних змін ВВП (ВВП). Інфляція означає зростання загального рівня цін (ЗРЦ). Темп інфляції (ТІ) є темпом зміни ЗРЦ і розраховується за формулою:

$$\text{ТІ} = \frac{\text{ЗРЦ}^1 - \text{ЗРЦ}^0}{\text{ЗРЦ}^0} \times 100$$

де: ЗРЦ^1 , ЗРЦ^0 – загальний рівень цін
відповідно в поточному та базовому
роках

ІСЦ

є найбільш оперативним і поширеним серед індексів цін

розраховується щомісячно для фіксованого набору споживчих товарів та послуг (споживчого "кошика")

відображає співвідношення між сукупною ціною споживчого "кошика" в поточному і базовому роках

показує, як змінюються ціни за два періоди, що порівнюються

обчислюється за формулою:
$$ІСЦ = \frac{\sum P_1 Q_0}{\sum P_0 Q_0}$$

де: P_1, P_0 — ціни відповідно в поточному і базовому періодах;
 Q_0 - кількісна характеристика товарів та послуг споживчого "кошика"

називається індексом Ласпейраса (агрегатний індекс цін)

У базисному періоді вартість споживчого кошика береться за 100%, а тому значення індексу Ласпейраса показує на те, на скільки відсотків вона змінилася у поточному періоді порівняно з попереднім.

Дефлятор ВВП

розраховується для сукупності товарів і послуг, що входять до складу ВВП

відображає зміну цін на всі вироблені товари та послуги

частково усуває обмеженість індексу Ласпейраса, оскільки вагами в даному випадку є товарна структура виробництва поточного року

не відображає зміну цін на імпортні товари, оскільки імпорт не входить до складу ВВП

обчислюється за формулою:
$$ВВП = \frac{\sum P_1 Q_1}{\sum P_0 Q_1}$$

називається індексом Пааше

Індекс Фішера

це середнє геометричне значення індексів Ласпейраса і Пааше

розраховується за формулою:

$$\sqrt{\frac{\sum P_1 Q_0}{\sum P_0 Q_0} \times \frac{\sum P_1 Q_1}{\sum P_0 Q_1}}$$

усуває обмеженість попередніх індексів